

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ Α' ΚΑΙ Β' ΣΑΜΟΥΗΛ

(Ο': Α' ΚΑΙ Β' ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ)

ΥΠΟ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Π. ΧΑΣΤΟΥΠΗ

Όμοτ. Καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

Ὑπομνήματα. F. de Hummelauer, CSS 1886. — A. Klostermann, SZ 1887. — O. Thenius / M. Löhr, KeH 1898³. — H. P. Smith, ICC 1899 (1953). — K. Budde, KHC 1902. — W. Nowack, HK 1902. — A. R. S. Kennedy, NCB 1904. — N. Schlögl, Die Bücher Samuels, Vienna 1904. — E. P. Dhorme, EtB 1910. — A. Schulz, EH 1919/20. — H. Gressmann, SAT 1921². — R. Kittel, HSAT 1922. — W. Caspari, KAT 1925. — A. F. Kirkpatrick, CambrB 1930. — J. de Groot, TU 1934/35. — H. A. Leimbach, HS 1936. — P. Ketter, HBK 1940. — C. J. Goslinga, COT I 1948, II 1962. — R. P. A. Médebielle, Clamer-B 1949. — M. Rehm, Echter-B 1949. — S. Goldman, SoneB 1951. — G. B. Caird, IB 1953. — H. McKay, CC 1953, σ 306-326. — R. de Vaux, JérusB 1953, 1961². — G. Bressan, SBibb 1954. — A. van den Born, BOT 1956. — C. J. Goslinga, KV 1956. — H. W. Hertzberg, ATD 1956 (1982⁶). — M. H. Segal, 1956 (έβρ.). — E. C. Rust, LBC 1961. — W. McKane, TBC 1963. — J. Mauchline, CB 1971. — H. J. Stoebe, KAT² I 1973. — F. Stolz, ZB 1981.

Ἄλλα βοηθήματα. C. H. Cornill, Ein elohistischer Bericht über die Entstehung des israelitischen Königtums in I Samuelis 1—15 aufgezeigt, ZKWL 6 (1885), σ. 113-141. — Τοῦ αὐτοῦ, Zur Quellenkritik der Bücher Samuelis, Königsberger Studien, I 1887, σ 25-89. — Τοῦ αὐτοῦ, Noch einmal Sauls Königswahl und Verwerfung, ZAW 10 (1890), σ. 96-109. — K. Budde, Die Bücher Richter und Samuel, ihre Quellen und ihr Aufbau, Giessen 1890, σ. 167 ἐξ. — R. Kittel, Die pentateuchischen Urkunden in den Büchern Richter und Samuel, ThStKr 65 (1892), σ. 44-71. — A. Lods, Les sources des récits du premier livre de Samuel sur l' institution de la royauté israélite, 1901. — W. Caspari, Literarische Art und historischer Wert von II Sam

15—20, ThStKr 82 (1909), σ. 317-348. — Th. Klaehn, Die sprachliche Verwandtschaft der Quelle K der Samuelisbücher mit der Quelle J des Heptateuch, Rostock 1914 (Diss.). — R. Smend, JE in den geschichtlichen Büchern des AT, hrsg. von H. Holzinger, ZAW 39 (1921), σ. 181-217. — H. Tiktin, Kritische Untersuchungen zu den Büchern Samuelis, (FRLANT 33) 1922. — J. Goettsberger, Einleitung in das Alte Testament, 1928, σ. 135-144. — A. Lods, Israel dès origines au milieu du VIIIe siècle, 1930, σ. 408 ἐξ. — O. Eissfeldt, Die Komposition der Samuelisbücher, Leipzig 1931. — I. Hylander, Der literarische Samuel - Saul - Komplex (I Sam. 1—15). Traditionsgeschichtlich untersucht, Uppsala 1932 (Diss.). — A. Weiser, I Sam 15, ZAW 54 (1936), σ. 1 ἐξ. — Π. Ἰ. Μπρατσιώτου, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Π. Διαθήκην, 1937, σ. 171-183. — R. H. Pfeiffer, Midrash in the Books of Samuel, ἐν Quantulacumque K. Lake, 1937, σ. 303-316. — O. Plöger, Die Prophetengeschichten der Samuel- und Königsbücher, Greifswald 1937 (Diss.). — M. Noth, Überlieferungsgeschichtliche Studien, Halle 1943 (Tübingen 1967³), σ. 54 ἐξ. — O. Eissfeldt, Geschichtsschreibung im AT, 1948. — Th. C. Vriegen, De Compositie van de Samuël-Boeken, OrNeerl (1948), σ. 167-189. — A. Alt, Das Grossreich Davids, ThLZ (1950), σ. 213 ἐξ. (Kl. Schr. II, σ. 66 ἐξ.). — J. Schildenberger, Zur Einleitung in die Samuelbücher, Stud. Anselm. 27/28 (1951), σ. 130-168. — N. H. Snaith, The Historical Books, OTMSt, 1951, σ. 97 ἐξ. — G. Hölscher, Geschichtsschreibung in Israel, 1952. — J. de Fraine, L' aspect religieux de la royauté israélite, (AnBibl 3) Roma 1954. — Y. Yadin, Some Aspects of the Strategy of Ahab and David (1 Kings 20. 2 Sam. 11), Bibl 36 (1955), σ. 332-351. — J. Schelhaas, De ondergang van Israëls verworpen koning en de handhaving van het koningschap, GThT 58 (1958), σ. 143-152, 161-170. — E. C. B. McLaurin, The Hebrew Theocracy in the tenth to the sixth centuries B.C., 1959. — K. H. Bernhardt, Das Problem der altorientalischen Königsideologie im AT, (VTSuppl 8) Leiden 1961. — E. Jenni, Zwei Jahrzehnte Forschung an den Büchern Josua bis Könige, VI. Samuelbuch, ThR NF 27 (1961), σ. 136 ἐξ. — K. Koch, J. Samuelisbücher, ἐν RGG³ V (1961), σ. 1358-1360. — S. Szikszai, λ. Samuel καὶ Samuel, I and II, ἐν IDB τ. 4 (1962), σ. 201-202 καὶ 202-209. — A. Weiser, Samuel. Seine geschichtliche Aufgabe und religiöse Bedeutung, (FRLANT 81) Göttingen 1962. — M. Noth, Samuel und Silo, VT 13 (1963), σ. 310 ἐξ. — K.-D. Schunk, Benjamin. Untersuchungen zur Entstehung und Geschichte eines israelitischen Stammes, (BZAW 86) Berlin 1963. — G. Wallis,

Die Anfänge des Königtums in Israel, WZ Halle 12 (1963), σ. 239-247.— J. B l e n k i n s o p p, Jonathan's Sacrilege, 1 Sam 14,1-46: A Study in Literary History, CBQ 26 (1964), σ. 423-449. — R. A. C a r l s o n, David - the Chosen King: A traditio-historical approach to the Second Book of Samuel, Stockholm 1964. — M. H. S e g a l, The Composition of the Books of Samuel, JQR 55 (1964/5), σ. 318-339. — J. H. G r ø n b a e k, David og Goliat, DTT 28 (1965), σ. 65-79. — J. J. J a c k s o n, David's Throne: Patterns in the Succession Story, CanJTh 11 (1965), σ. 183-195. — A. F. J o h n s, Did David Use Assyrian-Type Annals?, Andrews University Seminary Studies 3 (1965), σ. 97-109. — J. M a i e r, Das altisraelitische Ladeheiligtum, (BZAW 93) 1965. — H. S e e b a s s, Traditionsgeschichte von I Sam 8; 10, 17 ff. und 12, ZAW 77 (1965), σ. 286-296. — H. J. S t o e b e, Zur Topographie und Überlieferung der Schlacht von Mikmas, I Sam 13 und 14, ThZ 21 (1965), σ. 269-280. — A. W e i s e r, Die Tempelbaukrise unter David, ZAW 77 (1965), σ. 153-168. — J. B l e n k i n s o p p, Theme and Motif in the Succession History (2 Sam XI, 2 ff.) and the Yahwist Corpus, VTSuppl 15 (1966), σ. 44-57. — H. J. B o e c k e r, Die Beurteilung der Anfänge des Königtums in den deuteronomistischen Abschnitten des I. Samuelbuches, (WMANT 31) Neukirchen 1966. — H. G o t t l i e b, Traditionen om David som hyrde, DTT 29 (1966), σ. 11-21. — G. R i n a l d i, Golia e David (1 Sam. 17,1 — 18,8), Bibbia e Oriente 8 (1966), σ. 11-29. — H. S e e b a s s, I Sam 15 als Schlüssel für das Verständnis der sogenannten königsfreundlichen Reihe I Sam 9,1 — 10,16; 11,1-15 und 13,2 — 14,52, ZAW 78 (1966), σ. 148-179. — H. J. S t o e b e, λ. Samuel καὶ Samuelbücher, ἐν BHH III (1966), σ. 1663 ἐξ. καὶ 1664 ἐξ. — H. T i m m, Die Ladeerzählung (I. Sam. 4—6; 2 Sam. 6) und das Kerygma des deuteronomistischen Geschichtswerks, EvTh 26 (1966), σ. 509-526. — M. T s e v a t, The Biblical Narrative of the Foundation of Kingship in Israel, Tarbiz 36 (1966/67), σ. 99-109. — L. D e l e k a t, Tendenz und Theologie der David-Salomo-Erzählung, ἐν L. R o s t - F e s t s c h r i f t (BZAW 105), Berlin 1967, σ. 26-36. — I. E n g n e l l, Studies in Divine Kingship in the Ancient Near East, Oxford 1967. — M. G ö r g, Das Zelt der Begegnung, 1967. — A. R. J o h n s o n, Sacral Kingship in Ancient Israel, Cardiff 1967². — N. P o u l s s e n, König und Tempel im Glaubenszeugnis des AT, (SBM 3) Stuttgart 1967. — J. P. R o s s, Jahweh Seba'ôt in Samuel and Psalms, VT 17 (1967), σ. 76-92. — H. S e e b a s s, Die Vorgeschichte der Königserhebung Sauls, ZAW 79 (1967), σ. 155-171. — M. H. S e g a l, The Pentateuch, its Composition and its Authorship, and Other Biblical Studies, 1967 (=JQR

55, 1964/65, σ. 318-339, 56, 1965/66, σ. 32-50), σ. 173-220. — J. A. S o g g i n, Das Königtum in Israel, (BZAW 104) Berlin 1967. — H. J. S t o e b e, Gedanken zur Heldensage in den Samuelbüchern, ἐν R o s t - Festschrift, 1967, σ. 208-218. — R. L. W a r d, The Story of David's Rise: A Traditio-historical Study of I Samuel XVI,14 — II Samuel V, Vanderbilt 1967 (Diss). — T. C. G. T h o r n t o n, Solomonic Apologetic in Samuel and Kings, CQR 169 (1968), σ. 159-166. — G. W a l l i s, Geschichte und Überlieferung, (Arb. z. Theol. II/13) Stuttgart 1968. — R. N. W h y b r a y, The Succession Narrative. A Study of II Samuel 9—20; I Kings 1 and 2, (SBTh 9) London 1968. — H. J. B o e c k e r, Die Beurteilung der Anfänge des Königtums in den deuteronomistischen Abschnitten des I. Samuelbuches, (WMANT 31) Neukirchen 1969. — Δ. Δ ο τ κ ο υ, Σαμουὴλ Σαούλ βασιλεία, Θεσσαλονίκη, 1969. — (E. S e l l i n /) G. F o h r e r, Einleitung in das Alte Testament, 1969^u, σ. 233 - 246. — A. B e n t z e n, King and (Messiah, Oxford 1970^a. — H. H a a g, Gad und Nathan, ἐν K. G a l l i n g - Festschrift, 1970, σ. 135 - 143. — L. S c h m i d t, Menschlicher Erfolg und Jahwes Initiative. Studien zu Tradition, Interpretation und Historie in Überlieferungen von Gideon, Saul and David, (WMANT 38) Neukirchen 1970.— J. W. F l a n a g a n, Court History or succession Document? A Study of 2 Samuel 9—20 and 1 Kings 1—2, JBL 91 (1972), σ. 172-181. — N. K. G o t t w a l d, λ. Samuel, Book of, ἐν EJ τ. 14 (1972), σ. 788-797. — H a n n e l i s S c h u l t e, Die Entstehung der Geschichtsschreibung im Alten Israel, (BZAW 128) Berlin 1972. — K. S e y b o l d, Das davidische Königtum im Zeugnis der Propheten, (FRLANT 107) Göttingen 1972. — A. H o f f m a n n, David, (BWANT 100) Stuttgart 1973. — J. M. L a n d a y, The House of David, London 1973. — D. J. M c C a r t h y, The Inauguration of Monarchy in Israel, Interpr. 27 (1973), σ. 401 - 412. — F. S c h i c k e l b e r g e r, Die Ladeerzählungen des ersten Samuel-Buches, (FzB 7) Würzburg 1973.— E. W ü r t h w e i n, Die Erzählung von der Thronfolge Davids — theologische oder politische Geschichtsschreibung?, (ThSt[B]) Zürich 1974. — T. V e i j o l a, Die ewige Dynastie: David und die Entstehung seiner Dynastie nach der deuteronomistischen Darstellung, (AASF B 193) Helsinki 1975. — O. E i s s f e l d t, Einleitung in das Alte Testament, 1976^a, σ. 357-376. — W. D i e t r i c h, David in Überlieferung und Geschichte, VuF 22 (1977), σ. 44 ἐξ. — T. I s h i d a, The Royal Dynasties in Ancient Israel, (BZAW 142) Berlin 1977. — J. K e g l e r, Politisches Geschehen und theologisches Verstehen. Zum Geschichtsverständnis in der frühen israelitischen Königszeit, (CThM A 8) Stuttgart 1977.—

T. Veijola, Das Königtum in der Beurteilung der deuteronomistischen Historiographie, (AASF B 198) Helsinki 1977. — F. Crüsemann, Die Widerstand gegen das Königtum. Die antiköniglichen Texte des Alten Testaments und der Kampf um den frühen israelitischen Staat, (WMANT 49) 1978. — D. M. Gunn, The Story of King David. Genre and Interpretation, (JSOTS 6) 1978. — Τοῦ αὐτοῦ, The Fate of King Saul, (JSOTS 14) 1980. — J. Scharbert, Sachbuch zum Alten Testament, 1981, σ. 33-35, 264 ἐξ., 267 ἐξ., 271-273, 275 ἐξ., 279-282, 298-303. — O. Kaiser, Einleitung in das Alte Testament, 1984⁵, σ. 154 - 162. — R. Smend, Die Entstehung des Alten Testaments, 1984³, σ. 110 ἐξ.

α'. Ὀνομασία

Τὰ βιβλία ταῦτα ὀνομάζονται ἐν μὲν τῷ ἐβραϊκῷ κανόνι Α' καὶ Β' Σεμου' ἐλ, ἐπειδὴ ὁ Σαμουὴλ εἶναι τὸ κατὰ σειρὰν ἐμφανίσεως πρῶτον τῶν ἐν αὐτοῖς πρωταγωνιστούντων προσώπων, ἐν δὲ τῇ μεταφράσει τῶν Ο' Α' καὶ Β' Βασιλειῶν, τῶν βιβλίων τῶν Βασιλέων καλουμένων ἐν ταύτῃ Γ' καὶ Δ' Βασιλειῶν. Τὴν ὀνομασίαν ταύτην παρέλαβον ἐκ τῆς μεταφράσεως τῶν Ο' ἢ Ἱταλα καὶ ἢ Βουλγάτα· I-IV Basiliae ἢ I-IV Libri Regnorum ἢ (ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ παραδόσει τῆς Βουλγάτας) I-IV Regum. Τὰ βιβλία Α' καὶ Β' Σαμουὴλ, ὄντα ἀρχικῶς ἠνωμένα, ἐχωρίσθησαν ἔπειτα ἐν τῇ μεταφράσει τῶν Ο' καὶ ἐντεῦθεν διὰ μέσου τῆς Βουλγάτας ἢ διαίρεσις αὐτὴ εἰσῆχθη καὶ εἰς τὴν ἐβραϊκὴν βίβλον, μαρτυρουμένη τὸ πρῶτον ἐν χειρογράφῳ τοῦ ἔτους 1448 καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸ ἔτος 1517 ἐκδόσει τῆς ἐβραϊκῆς βίβλου ὑπὸ D. Bomberg. Λαμβάνων τις ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ὀνομασία Σαμουὴλ ἀνταποκρίνεται μόνον εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ πρώτου τῶν ὑπὸ ταύτην φερομένων δύο βιβλίων, δύναται νὰ προκρίνη ὡς προσφυστέραν τὴν παρ' Ο' ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῆς εὐρυτέρας-ἐνότητος βασιζομένην ὀνομασίαν. Κατ' εὐλογον παρατήρησιν τοῦ Budde ἢ διὰ τοῦ ἐν Β' Σαμ. 21—24 παραρτήματος διάσπασις τῆς εὐρυτέρας ἐνότητος ταύτης ἔχει εὐνοήσει τὸν ἀπὸ τῶν βιβλίων τῶν βασιλέων χωρισμὸν τῶν βιβλίων τοῦ Σαμουὴλ. Ἐπακολούθημα τοῦ χωρισμοῦ τούτου ἦτο ἡ θεώρησις τῆς ἐν Α' Βασ. 1—2 διηγήσεως περὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Δαβὶδ ὡς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Σολομῶντος.

β'. Περιεχόμενον

Τὰ βιβλία Α' καὶ Β' Σαμουὴλ, ἀποτελούμενα ἀντιστοίχως ἐκ 31 καὶ 24 κεφαλαίων, περιέχουν τὴν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐποχῆς τῶν κριτῶν προϊστορίαν τῆς βασιλείας, τὴν ἐγκαθίδρυσιν ταύτης καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν δύο πρώτων βασιλέων Σαοὺλ καὶ Δαβίδ. Δύναται δ' ἢ ὅλη ἀφήγησις νὰ

διαιεθῆ εἰς ἕξ μέρη, ὧν τὰ μὲν τρία πρῶτα (α', β' καὶ γ') ἀφοροῦν κατὰ σειρὰν εἰς ἕνα ἑκάστον τῶν ἐν ἀλληλεξαρτήσῃ ἢ ἀνταγωνισμῷ πρωταγωνιστούντων προσώπων Σαμουὴλ, Σαοὺλ καὶ Δαβίδ, τὰ δὲ τρία τελευταῖα (δ', ε' καὶ στ': παράρτημα) εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Δαβίδ καὶ τὴν διαδοχὴν αὐτοῦ. Λεπτομερεστέρα δ' ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου τῶν βιβλίων Α' καὶ Β' Σαμουὴλ ἔχει ὡς κάτωθι.

α'. Ἡλί (Μ: Ἐλί) καὶ Σαμουὴλ (Α' 1,1—7,17).

1. Νεανικὴ ἡλικία τοῦ Σαμουὴλ (Α' 1,1—4,1α).

1) Ἱεραποδημία εἰς Σηλώ, 1,1-8.

2) Προσευχὴ τῆς Ἄννης, 1,9-18.

3) Ἡ Ἄννα εἰσακουομένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· γέννησις τοῦ Σαμουὴλ καὶ καθιέρωσις αὐτοῦ, 1,19-28.

4) Εὐχαριστήριος ὕμνος τῆς Ἄννης, 2,1-11.

5) Θεία καταδίκη τῶν ἀσεβῶν υἱῶν τοῦ Ἡλί, 2,12-36.

6) Κλήσις τοῦ Σαμουὴλ, 3,1—4,1α.

2. Ἡ κιβωτὸς παρὰ τοῖς φιλισταίοις (Α' 4,1β—7,17).

1) Ἦττα τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ αἰχμαλώτισις τῆς κιβωτοῦ, 4,1β-11.

2) Θάνατος τοῦ Ἡλί, 4,12-18.

3) Θάνατος τῆς γυναικὸς τοῦ Φινεές, 4,19-22.

4) Ἡ κιβωτὸς ἀπογοητεύουσα τοὺς φιλισταίους, 5,1-12.

5) Ἐπιστροφὴ τῆς κιβωτοῦ, 6,1-12.

6) Ἡ κιβωτὸς ἐν Βαιθ-σήμεξ, 6,13-19.

7) Ἡ κιβωτὸς ἐν Κιργιαθ-γε'αρίμ, 6,20—7,1.

8) Ὁ Σαμουὴλ ἀπελευθερωτὴς καὶ κριτὴς, 7,2-17.

β'. Σαμουὴλ καὶ Σαοὺλ (Α' 8,1—15,35).

1. Ἐγκάθιδρυσις τῆς βασιλείας (Α' 8,1—12,25).

1) Ὁ λαὸς ζητεῖ βασιλέα, 8,1-9.

2) Ὁ Σαμουὴλ κατατοπίζει τὸν λαὸν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς βασιλείας, 8,10—22.

3) Ὁ Σαοὺλ ἀναζητῶν τὰς ὄνους τοῦ πατρὸς του, 9,1-10.

4) Συνάντησις Σαοὺλ καὶ Σαμουὴλ, 9,11-24.

5) Χρῆσις τοῦ Σαοὺλ εἰς βασιλέα, 9,25—10,8.

6) Ἐπιστροφὴ τοῦ Σαοὺλ, 10,9-16.

7) Ὁ Σαοὺλ ἐκλέγεται βασιλεύς, 10,17-27α.

8) Νίκη κατὰ τῶν ἀμμωνιτῶν, 10,27β—11,11.

- 9) Ὁ Σαούλ ἀνακηρύσσεται βασιλεύς, 11,12-15.
 10) Ἀποχαιρετιστήριος λόγος τοῦ Σαμουήλ, 12,1-25.
2. Ἀρχαὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σαούλ (Α' 13,1—15,35).
- 1) Ἐξέγερσις κατὰ τῶν φιλισταίων, 13,1-7a.
 2) Ρῆξις μεταξὺ Σαμουήλ καὶ Σαούλ, 13,7b—15a.
 3) Προετοιμασία διὰ πόλεμον, 13,15b-22.¹
 4) Ὁ Ἰωνάθαν ἐπιτίθεται κατὰ τῆς φιλισταϊκῆς φρουρᾶς,
 13,23—14,14.
 5) Γενίκευσις τῆς μάχης, 14,15-23.²
 6) Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰωνάθαν παραβιασθεῖσα ἀπαγόρευσις τοῦ
 Σαούλ, 14,24-30.
 7) Τελετουργικὴ παράβασις τοῦ λαοῦ, 14,31-35.
 8) Ὁ λαὸς σφύζει τὸν ἔνοχον Ἰωνάθαν, 14,36-46.³
 9) Ἡ βασιλεία τοῦ Σαούλ ἐν περιλήψει, 14,47-52.
 10) Ἱερὸς πόλεμος κατὰ τῶν ἀμαληκιτῶν, 15,1-9.
 11) Ἀποδοκιμασία τοῦ Σαούλ, 15,10-23.
 12) Ὁ Σαούλ εἰς μάτην αἰτεῖται συγγνώμην, 15,24-31.
 13) Θανάτωσις τοῦ βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν Ἀγάγ, 15,32-35.
- γ'. Σαούλ καὶ Δαβίδ (Α' 16,1—Β' 1,27).
1. Ὁ Δαβίδ παρὰ τῷ Σαούλ (Α' 16,1—19,7).
- 1) Χρῆσις τοῦ Δαβίδ, 16,1-13.⁴
 2) Ὁ Δαβίδ ἀναλαμβάνει ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ Σαούλ, 16,
 14-23.
 3) Ὁ Γολιάθ προκαλεῖ τὸν ἰσραηλιτικὸν στρατόν, 17,1-11.
 4) Ἀφιξις τοῦ Δαβίδ εἰς τὸ στρατόπεδον, 17,12-31.
 5) Ὁ Δαβίδ προσφέρεται εἰς ἀποδοχὴν τῆς προκλήσεως,
 17,32—39.
 6) Μονομαχία Δαβίδ καὶ Γολιάθ, 17,40-54.
 7) Ἡ εἰς τὸν Σαούλ παρουσίασις τοῦ νικητοῦ Δαβίδ, 17,
 55—18,5.

1. G. R. Driver, On the Hebr. פּרַיָרָא (I Samuel XIII 24), AfO 15 (1945/51), σ. 68.

2. M. G. Kline, The Ha-bi-ru: Kin or Foe of Israel?, WThJ 19 (1956), σ. 1-24 (ἐν σχέσει πρὸς Α' Σαμ. 14,21).

3. C. J. Lindblom, Ett omstritt ställe i der gregiska bibeln, ἐν Studier Olsson, 1959, σ. 251-261 (ἐν σχέσει πρὸς Α' Σαμ. 14,41-42).

4. C. J. Goslinka, Het geheim der verwachting van Davids koningschap, GThT 57 (1957), σ. 6-21.

- 8) Φθόνος τοῦ Σαούλ πρὸς τὸν Δαβίδ, 18,6-16.
 9) Ὁ μετὰ τῆς Μιχάλ, θυγατρὸς τοῦ Σαούλ, γάμος τοῦ Δαβίδ, 18,17-30.
 10) Ἡ ὑπὲρ τοῦ Δαβίδ μεσολάβησις τοῦ Ἰωνάθαν, 19,1-7.
2. Φυγὴ τοῦ Δαβίδ Α' (19,8—21,15).
 1) Ὁ Σαούλ ἐπιζητεῖ τὸν θάνατον τοῦ Δαβίδ, 19,8-10.
 2) Ὁ Δαβίδ σφύζεται ὑπὸ τῆς Μιχάλ, 19,11-17.⁵
 3) Ὁ Σαούλ καὶ ὁ Δαβίδ παρὰ τῷ Σαμουήλ, 19,18-24.
 4) Ὁ Ἰωνάθαν εὐκολύνει τὴν φυγὴν τοῦ Δαβίδ, 20,1—21,1.⁶
 5) Ὁ Δαβίδ ἐν Νώβ, 21,2-10.
 6) Ὁ Δαβίδ καταφεύγει εἰς Γάθ, 21,11-16.⁷
3. Ὁ Δαβίδ ἀρχηγὸς ὁμίλου ὀπαδῶν του (Α' 22,1—26,25).
 1) Ὁ Δαβίδ ἐν Ἀδουλλάμ, 22,1-5.
 2) Ἡ κατὰ διαταγὴν τοῦ Σαούλ θανάτωσις τῶν ἱερέων τῆς Νώβ, 22,6—23.
 3) Ὁ Δαβίδ ἐν Κε'ιλά, 23,1-14.
 4) Ὁ Ἰωνάθαν ἐπισκέπτεται τὸν ἐν Χωρεθὰ κρυπτόμενον Δαβίδ καὶ συνομολογεῖ μετὰ τούτου συμφωνίαν 23,15-18.⁸
 5) Ὁ Δαβίδ διαφεύγει τὸν κίνδυνον συλλήψεώς του ὑπὸ τοῦ Σαούλ, 23,19-28.
 6) Ὁ Δαβίδ φείδεται τῆς ζωῆς τοῦ Σαούλ, 24,1—23.⁹
 7) Θάνατος τοῦ Σαμουήλ, 25,1a.
 8) Ναβάλ καὶ Ἀβιγάθιλ (Ὁ' Ἀβιγαία), 25,2-44.¹⁰
 9) Ὁ Δαβίδ φείδεται τῆς ζωῆς τοῦ Σαούλ, 26,1-25.
4. Ὁ Δαβίδ παρὰ τοῖς φιλισταίοις (Α' 27,1—Β' 1,27).
 1) Ὁ Δαβίδ καταφεύγει εἰς Γάθ, 27,1-4.

5. H. J. Stoebe, David und Mikal, BZAW 77 (1958), σ. 224-243.

6. E. Finkelstein, An Ignored Haplography in Samuel, JSS 4 (1959), σ. 356-357 (ἐν σχέσει πρὸς Α' Σαμ. 20,23).

7. M. Bič, La folie de David, RHPH 37 (1957), σ. 156-162.

8. J. Morgenstern, David and Jonathan, JBL 78 (1959), σ. 322-325.

9. Y. Aharoni, Archaeological Survey of 'Ein-Gedi with an Additional Note by J. Naveh, BIES 22 (1958), σ. 27-48. V-VI. Πίν. 10-16 (ἔβρ. μετ' ἀγγλ. περιλήψεως).

10. G. R. Driver, A Lost Colloquialism in the Old Testament (I Samuel XXV, 6), JThSt 8 (1957), σ. 272-273. — A. Malamat, Military Rationing in Papyrus Anastasi I and the Bible, ἐν Mél. Bibl. Robert, 1957, σ. 114-121. — O. Eissfeldt, Der Beutel der Lebendigen, (BAL 105,6) 1960 (ἐν σχέσει πρὸς Α' Σαμ. 25,29).

- 2) Ὁ Δαβίδ ὑποτελῆς τῶν φιλισταίων, 27,5-12.
- 3) Οἱ φιλισταῖοι ἐκστρατεύουσι κατὰ τοῦ Ἰσραήλ, 28,1-2.
- 4) Σαούλ καὶ ἡ ἐν Ἐν-δὼρ νεκρόμαντις, 28,3-25.
- 5) Ὁ Δαβίδ ἀποπέμπεται ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῶν φιλισταίων, 29,1-11.
- 6) Ἐκστρατεία κατὰ τῶν ἀμαληκитῶν, 30,1-31.
- 7) Ἡ παρὰ τὸ ὄρος Γιλβὼα (Ὁ Γελβουέ) μάχη μεταξὺ τῶν φιλισταίων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν· ἦττα τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ θάνατος τοῦ Σαούλ καὶ τῶν τριῶν υἱῶν του, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἰωνάθαν, 31,1-13.
- 8) Ὁ Δαβίδ πληροφορεῖται τὸν θάνατον τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν, Β' 1,1-16.
- 9) Τὸ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν θρηνώδες ᾄσμα τοῦ Δαβίδ, 1,17-27.¹¹

δ'. Δαβίδ καὶ βασιλεία αὐτοῦ (Β' 2,1—12,31).

1. Ὁ Δαβίδ βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα (Β' 2,1—4,12).
 - 1) Ὁ Δαβίδ χρίεται βασιλεὺς ἐν Χεβρών, 2,1-4a.
 - 2) Μήνυμα τοῦ Δαβίδ πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς Γαβιὲν-γίλ' ἀδ, 2,4b-7.
 - 3) Ὁ Ἀβεννήρ ἀνακηρύσσει τὸν Ἰθ-βόσθ (Ὁ Ἰεβοσθὲ) ἢ Ἰθ-βάαλ, υἱὸν τοῦ Σαούλ, βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, 2,8-11.
 - 4) Πόλεμος μεταξὺ Ἰούδα καὶ Ἰσραήλ· μάχη παρὰ τὴν Γαβαὼν καὶ θάνατος τοῦ Ἀσαήλ, 2,12—3,1.¹²
 - 5) Οἱ ἐν Χεβρών γεννηθέντες υἱοὶ τοῦ Δαβίδ, 3,2,-5.¹³
 - 6) Ρῆξις μεταξὺ Ἀβεννήρ καὶ Ἰθ-βόσθ, 3,6-11.
 - 7) Ὁ Ἀβεννήρ διαπραγματεύεται μετὰ τοῦ Δαβίδ, 3,12-21.
 - 8) Ὁ Ἀβεννήρ δολοφονεῖται ὑπὸ τοῦ Ἰωάβ, 3,22-39.
 - 9) Ὁ Ἰθ-βόσθ δολοφονεῖται ὑπὸ τοῦ Ρεζάβ καὶ τοῦ Βα'ανά, υἱῶν Ριμμὼν τοῦ βε'ερωθίτου, 4,1-12.

11. C. J. Goslinga, Davids Klaaglied over Saul en Jonathan, GThT 50 (1950), σ. 53-70. — E. A. Speiser, An Analogue to 2 Sam 1, 21, 'Aqht 1,44-45, JBL 69 (1950), σ. 377 ἐξ:

12. Y. Sukanik, «Let the young men, I pray thee, arise and play before us», JPOS 21 (1948), σ. 110-116. — C. H. Gordon, Belt - Wrestling in the Bible World, HUCA 23, 1 (1950), σ. 131-136, πίν. I-V. — O. Eissfeldt, Ein gescheiterter Versuch der Wiedervereinigung Israels (2. Sam, 2,12—3,1). NC 3 (1951), σ. 110-127. — Τοῦ ἁ ὑ τοῦ, Noch einmal: Ein gescheiterter Versuch der Wiedervereinigung Israels, NC 4 (1952), σ. 55-59.

13. B. Mazar, Geshur and Ma'cah, Zion 23/24 (1958/9), σ. 115-123. (ἐβρ. μετ' ἀγγλ. περιλήψεως).—Τοῦ ἁ ὑ τοῦ, Geshur and Maacah, JBL 8 (1961), σ. 16-28.

2. Ὁ Δαβίδ βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἰσραὴλ (Β' 5,1—8,18).
- 1) Ὁ Δαβίδ χρίεται βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, 5,1-5.
 - 2) Κατάληψις τῆς Ἱερουσαλήμ, 5,6-10.
 - 3) Ἀνάκτορον τοῦ Δαβίδ καὶ υἱοὶ τούτου γεννηθέντες ἐν Ἱερουσαλήμ, 5,11-16.
 - 4) Νῆκαι κατὰ τῶν φιλισταίων, 5,17-25.
 - 5) Ἡ ἀπὸ Βααλὰ (τ. ἔ. Κιργζάθ-γααριμ) εἰς Ἱερουσαλήμ μεταφορὰ τῆς κιβωτοῦ, 6,1-23.¹⁴
 - 6) Ἡ πρὸς ἀνέγερσιν ναοῦ ἐπιθυμία τοῦ Δαβίδ· προφητεία τοῦ Ναθάν, 7,1-17.¹⁵
 - 7) Προσευχὴ τοῦ Δαβίδ, 7,18-29.
 - 8) Πόλεμοι τοῦ Δαβίδ, 8,1-14.¹⁶
 - 9) Διακυβέρνησις τοῦ βασιλείου, 8,15-18.
 - 10) Εὐνοια τοῦ Δαβίδ πρὸς τὸν Μεφιβόσθεθ (Ο' Μεμφιβοσθέ), υἱὸν τοῦ Ἰωνάθαν, 9,1-13.

3. Ὁ κατὰ τῶν ἀμμωνιτῶν πόλεμος (Β' 10,1—12,31).
- 1) Ὁ ὑπὸ τοῦ ἀμμωνίτου βασιλέως ἀτιμασμός τῶν πρέσβειων τοῦ Δαβίδ, 10,1-5.
 - 2) Πρώτη ἐκστρατεία τῶν ἀμμωνιτῶν, 10,6-14.
 - 3) Ἔττα τῶν ἀραμαίων, 10,15-19.
 - 4) Δευτέρα ἐκστρατεία τῶν ἀμμωνιτῶν· ὁ Δαβίδ μοιχεύει τὴν Βαθ-σιζέβα (Ο' Βηρσαβεέ), 11,1-27.
 - 5) Παραβολὴ τοῦ Ναθάν καὶ μετάνοια τοῦ Δαβίδ, 12,1-15a.¹⁷
 - 6) Θάνατος τοῦ παιδιοῦ καὶ γέννησις τοῦ Σολομῶντος, 12, 15b-25.
 - 7) Κατάληψις τῆς Ραββά, 12,26-31.

14. W. O. E. Oesterley, *The Sacred Dance. A Study in Comparative Folklore*, Cambridge 1923.

15. I. von Löwenclau, *Der Prophet Nathan im Zwielficht von theologischer Deutung und Historie*, ἐν C. Westermann - Festschrift, Göttingen, 1988, σ. 202-215.

16. A. Alt, *Zu II Samuel 8,1*, ZAW 54 (1936), σ. 149-152. — D. R. Ap. - Thomas, *A Numerical Poser*, JNESt 2 (1943), σ. 198-200 (ἐν σχέσει πρὸς Β' Σαμ. 8,4. 10,18. Α' Χρον. 18,4. 19,18). — O. Eissfeldt, *Israelitisch - philistäische Grenzverschiebungen von David bis auf die Assyrerzeit*, ZDPV 66 (1943), σ. 115-128 (=Kl. Schr. II, 1963, σ. 453-463). — M. F. Unger, *Israel and the Arameans of Damascus*, 1957. — A. Malamat, *The Kingdom of David and Salomon in its Contact with Aram Naharaim*, BA 21 (1958), σ. 96-102.

17. R. Yaron, *The Coptos Decree and 2 Sam XII 14*, VT 9 (1959), σ. 89-91.

ε'. Δαβίδ καὶ διαδοχὴ αὐτοῦ· ἱστορία τοῦ Ἀβσαλώμ (Β' 13,1—20, 26).

1. Ἀμνὼν καὶ Ταμάρ (Β' 13,1—14,33).

1) Βιασμός τῆς Ταμάρ (Ο' Θημάρ) ὑπὸ τοῦ Ἀμνών, 13,1-22.

2) Ὁ Ἀβσαλώμ δολοφονεῖ τὸν Ἀμνών καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν, 13,23-38.

3) Παραβολὴ τῆς ἐκ Τεκῶα σοφῆς γυναικός· ἐπιστροφή τοῦ Ἀβσαλώμ, 14,1-33.

2. Ἀνταρσία τοῦ Ἀβσαλώμ Β' (15,1—19,9a).

1) Ὁ Ἀβσαλώμ ῥαδιουργός, 15,1-6.

2) Ὁ Ἀβσαλώμ ἐπαναστάτης, 15,7-12.

3) Φυγὴ τοῦ Δαβίδ, 15,13-23.

4) Ἀναπομπὴ τῆς κιβωτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, 15,24-29.

5) Ὁ Χουθὰγ ἀποστέλλεται εἰς παρακολούθησιν τοῦ Ἀχιτόφελ, 15,30-37.

6) Δαβίδ καὶ Τσιβὰ (Ο' Σιβὰ), ὑπηρέτης τοῦ Μεφιβόσθ, 16,1-4.

7) Ὁ Δαβίδ ἀποδοκιμαζόμενος ὑπὸ τοῦ βενιαμίτου Σιμ'ι (Ο' Σεμετ), συγγενοῦς τοῦ Σαούλ, 16,5-14.

8) Ὁ Χουθὰγ παρὰ τῶν Ἀβσαλώμ, 16,15-19.

9) Ὁ Ἀβσαλώμ καὶ αἱ παλλακίδες τοῦ Δαβίδ, 16,20-23.

10) Ὁ Χουθὰγ ματαιοῖ τὸ σχέδιον τοῦ Ἀχιτόφελ, 17,1-14.

11) Λαβὼν εἶδθσιν ὁ Δαβίδ διαβαίνει τὸν Ἰορδάνην, 17,15-22.

12) Αὐτοκτονία τοῦ Ἀχιτόφελ, 17,23.¹⁸

13) Διαβαίνοντας τοῦ Ἀβσαλώμ τὸν Ἰορδάνην, ὁ Δαβίδ ἀφικνεῖται εἰς Μαχανάγριμ, 17,24-29.

14) Ἦττα τοῦ Ἀβσαλώμ καὶ θάνατος αὐτοῦ, 18,1-18.

15) Ἡ περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς μάχης καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀβσαλώμ εἶδησις μεταδιδομένη εἰς τὸν Δαβίδ, 18,19-32.

18. Ὡς παρατηρεῖ ὁ R. de Vaux ('Υπόμν., σ. 202, ὑπόσημ. α'), ἐκτὸς τῆς αὐτοθυσίας μαχητῶν, ἀποφυγόντων νὰ ἐμπέσουν εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ (Κριτ. 9,54. Α' Σαμ. 31,4-6. Α' Βασ. 16,18. Β' Μακ. 14,41-46), ἡ μόνη ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ μνημονευομένη περίπτωση αὐτοκτονίας εἶναι ἡ τοῦ Ἀχιτόφελ. Πρβ. H. Rost, Bibliographie des Selbstmords, 1927. — J. Leipoldt, Der Tod bei Griechen und Juden, 1942. — Ἡ. Β. Οἰκονόμου, Περιστατικά αὐτοκτονιῶν ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, Παρν. ΣΤ' (1964), σ. 607 ἐξ. — G. Fohrer/B. Reicke, λ. Selbstmord, ἐν BHH III, (1966), σ. 1763 ἐξ.

16) Ὁ Δαβὶδ περίλυπος διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀβσαλώμ, 19,1-9a.

3. Ἐπιστροφή τοῦ Δαβὶδ εἰς Ἱερουσαλήμ (Β' 19,9b—20,26).

1) Προετοιμασία ἐπιστροφῆς τοῦ Δαβὶδ, 19,9b-15.

2) Ὁ Σιμὶ ἀιτεῖται συγγνώμην παρὰ τοῦ ἐπιστρέφοντος Δαβὶδ, 19,16-24.

3) Συνάντησις Δαβὶδ καὶ Μεφιβόσθεθ (Ὁ Μεμφιβοσθέ), υἱοῦ τοῦ Ἰωνάθαν, 19,25-31.

4) Βαρζιλλὰγ ὁ γιλ'αδίτης, 19,32-40.

5) Ἰούδας καὶ Ἰσραὴλ διαφιλονικοῦν τὸν βασιλέα, 19,41-44.

6) Ἀνταρσία τοῦ Σζέβα (Ὁ Σαβεέ), 20,1-3.

7) Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰωάβ δολοφονία τοῦ Ἀμασά, 20,4-13.

8) Ἀποκεφαλισμὸς τοῦ Σζέβα, 20,14-22.

9) Οἱ κυριώτεροι ἀξιωματοῦχοι τοῦ Δαβὶδ, 20,23-26.

στ'. Παράρτημα τῆς ἱστορίας τοῦ Δαβὶδ (Β' 21,1—24,25).

1. Τριετῆς λιμὸς καὶ ἐξιλέωσις διὰ τῆς ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν θανατώσεως τῶν ἀπογόνων τοῦ Σαοὺλ (Β' 21,1-14).

2. Ἀνδραγαθήματα ἐν μάχαις κατὰ τῶν φιλισταίων (Β' 21,15-22).

3. Εὐχαριστήριος ὕμνος τοῦ Δαβὶδ (Β' 22,1-51).

1) Ἐπιγραφή, 22,1.

2) Προοίμιον· πίστις εἰς τὸν Θεόν, 22,2-4.

3) Διακινδύνευσις, 22,5-7.

4) Θεία ἐπέμβασις, 22,8-16.

5) Ἡ ἀπὸ Θεοῦ σωτηρία, 22,17-21.

6) Ὁ προσευχόμενος ἀντάξιός τῆς θείας εὐεργεσίας, 22, 22-25.

7) Ἡ κατ' ἀνταπόδοσιν σχέσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, 22,26-28.

8) Ἡ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν σχέσεως πεῖρα τοῦ προσευχομένου, 22,29-31.

9) Ἀναγνώρισις τῆς θείας εὐεργεσίας, 22,32-37.

10) Τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ προσευχομένου ὀφείλονται εἰς τὸν Θεόν, 22,38-46.

11) Κατακλείς· εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεόν, 22,47-51.

4. Ἐσχατοὶ λόγοι τοῦ Δαβίδ (Β' 23,1-7).

5. Οἱ δυνατοὶ τοῦ Δαβίδ (Β' 23,8-39).

6. Τριήμερος λοιμὸς (Β' 24,1-25).

1) Ἀπογραφὴ τοῦ λαοῦ, 24,1-9.

2) Ἐκλογὴ ἑνὸς ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τιμωρίας, 24,10-14.

3) Ὁ λοιμὸς, 24,15-17.

4) Ἴδρυσις θυσιαστηρίου, 24,18-25.

γ'. Γένεσις τῶν βιβλίων

Κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴν παράδοσιν συγγραφεὺς τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος βιβλίων εἶναι ὁ Σαμουὴλ (Α' Χρον. 29,29 ἐξ. Βαβυλ. ταλμ. Βαβὰ βαθρά 14b). Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀδύνατον, διότι ὁ Σαμουὴλ ἀπέθανε πρὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀνόδου τοῦ Δαβίδ (Α' Σαμ. 28,3). Ἡ δ' ἀπόδοσις τῶν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σαμουὴλ διηγήσεων εἰς τὸν προφήτην Ναθάν καὶ τὸν ὄραματιστὴν Γὰδ (Α' Χρον. 29,29 ἐξ.) δὲν εὐσταθεῖ, ἐλλείπει οἰουδήποτε ἐρείσματος ἐν ταύταις. Παρότι δὲ τὰ βιβλία ταῦτα ὑπὸ τὴν τελικὴν τῶν μορφῶν ἀποσκοποῦν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν ἀνάδειξιν τοῦ θεοκρατικοῦ χαρακτῆρος τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Δαβίδ ἐδραϊώσεως αὐτῆς, ἡ ἐνόησις τῶν δὲν εἶναι ἀρχικὴ ἀλλὰ διασκευαστικὴ, ὀφειλομένη, κατὰ συνήθη ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἀντίληψιν, εἰς τελικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ὕλικου ὑπὸ τοῦ δευτερονομιστοῦ περὶ τὰ μέσα τῆς 6ης ἐκ/δος π.Χ. Τὰ εἰς τὴν προϊστορίαν ὅμως τῶν εἰρημένων βιβλίων ἀφορῶντα προβλήματα, παρὰ τὴν ἐν τοῖς ἐρευνητικοῖς κύκλοις προϊούσαν διασάφησιν τῶν, ἀπέχουν εἰσέτι κατὰ πολὺ σαφοῦς καὶ ἱκανοποιητικῆς ἐπιλύσεως τῶν.

Ἡ προϊστορία τῶν βιβλίων μαρτυρεῖται ἐκ τῆς πολυσυνθέτου τῶν φιλολογικῆς προελεύσεως, ἣν ἐπαρκῶς ἐμφαίνουσι αἱ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσαι διαφοραὶ (ἀντιθέσεις, ἐπαναλήψεις καὶ παραλληλίσαι). Οὕτω περὶ τῆς προελεύσεως τῆς βασιλείας ὑπάρχουν δύο ἀντίθετοι διηγήσεις· ἡ μίᾳ ἐν Α' Σαμ. 9,1—10,16+10,27b—11,15 καὶ ἡ ἑτέρα ἐν Α' Σαμ. 7,2—8,22+10,17-27a+12,1-25. Ὑπάρχουν ὡσαύτως διπλαῖ διηγήσεις περὶ τῆς ἀποδοκιμασίας τοῦ Σαοὺλ (Α' Σαμ. 13,7b ἐξ. καὶ 15,10 ἐξ.), περὶ τῆς μετὰ τοῦ Σαοὺλ γυναικείας τοῦ Δαβίδ ὡς κιθάριστοῦ (Α' Σαμ. 16,14 ἐξ.) καὶ ὡς ἀντιπάλου τοῦ Γολιάθ (Α' Σαμ. 17,55 ἐξ.), περὶ τῆς παρὰ τοῖς φιλισταίοις παραμονῆς τοῦ Δαβίδ (Α' Σαμ. 21,11 ἐξ. καὶ 27,1 ἐξ.) καὶ περὶ τῆς πρὸς τὸν διώκτην Σαοὺλ ἐπιδειχθείσης μεγαλοφυχίας τοῦ Δαβίδ (Α' Σαμ. 24 καὶ 26). Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ὅτι ἐπὶ τινὰς δεκαετηρίδας τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον ἔθεωρεῖτο συνήθως, ὡσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ κανόνι προηγούμενά του βιβλία, συναρμολόγημα διαφό-

ρων πηγῶν. Τὴν ἀφετηρίαν πρὸς τοῦτο ἀπετέλεσεν ἡ ἤδη ὑπὸ τοῦ Wellhausen¹⁹ παρατηρηθεῖσα ἐν Α' Σαμ. 7—12 ἀντιπαράθεσις δύο διαφόρων παραδόσεων περὶ προελεύσεως τῆς βασιλείας, ἦν κατ' αὐτὸν ἡ δευτέρα ἐπιδοκιμάζει, ἐνῶ ἡ πρώτη, οὖσα προφητικὴ καὶ μεταδευτερονομικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν νεωτέρα, ῥητῶς ἀποδοκιμάζει. Ταύτας περαιτέρω ἐρμηνευταί τινες (Budde, Dhorme κ.ἄ. καὶ ὕστερον ὁ Hölischer) ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐρευνητικῶν δεδομένων τῆς οὕτω πωσ καλουμένης ἐπτατεύχου (Πεντατεύχου, Ἰῆσ. Ναυῆ καὶ Κριτῶν) ἐταύτισαν πρὸς τὰς πηγὰς J καὶ E. Ὁ δὲ Eissfeldt, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν περὶ πηγῶν τῆς Πεντατεύχου θεωρίαν του, ἐκδέχεται ἐνταῦθα τριττὸν διαχωρισμὸν (L, J καὶ E). Παρατηρητέον ὅμως ἐν προκειμένῳ ὅτι ἔνθεν μὲν ὑπερτιμᾶται ἡ μεταξὺ, οὕτως εἰπεῖν, φιλοβασιλικῆ καὶ ἀντιβασιλικῆ φρονήματος ἀντίθεσις, ἔνθεν δὲ παραθεωρεῖται ἡ ἐν ἑκατέρῃ τῶν ὑποτιθεμένων πηγῶν ὑπαρξίς αἰσθητῶς πρὸς ἄλληλα ἀντιτιθεμένων στοιχείων.

Ἔνεκα τούτου ἀπὸ τοῦ Gressmann καὶ ἐντεῦθεν ἐγένετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον φανερόν ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀφηγηματικὸν ἔργον δὲν δύναται νὰ ἀναλυθῆ κατακορύφως, τ.ἔ. κατὰ πηγὰς, ἀλλὰ μόνον ὀριζοντίως, τ.ἔ. κατ' αὐτοτελεῖς παραδόσεις. Κατὰ τὸν εἰρημένον ἐρευνητὴν τὰ βιβλία τοῦ Σαμουὴλ εἶναι χαλαρά τις σύνθεσις μειζόνων καὶ ἐλασσόνων αὐτοτελῶν διηγήσεων. Συμπλέγματα παραδόσεων ἐν τοῖς βιβλίοις Α' καὶ Β' Σαμουὴλ διέγινω καὶ ὁ Caspari. Τὴν ὑπαρξίν τοιούτων προδευτερονομιστικῶν διηγήσεων κατέδειξεν ἔπειτα ὁ Rost²⁰ τοσοῦτον πειστικῶς, ὥστε ἐφεξῆς ἐν τῇ διερευνήσει τοῦ προβλήματος ὑπεχώρησεν ἡ διὰ φιλογικῆς κριτικῆς διάκρισις πηγῶν ἐναντι τῆς ἐπικρατησάσης μεθόδου τῆς ἱστορίας τῶν παραδόσεων. Κατὰ τὸν Rost ἐκτενῆς τις ἱστορία διαδοχῆς τοῦ Δαβὶδ (Β' Σαμ. 9—20 + Α' Βασ. 1—2) προϋποθέτει τὴν ὑπαρξίν ἱστορίας τῆς κιβωτοῦ (Α' Σαμ. 4,1b—7,1 καὶ Β' Σαμ. 6,1—20), βασικὴν διατύπωσιν τῆς προφητείας τοῦ Ναθάν καὶ τῆς προσευχῆς τοῦ Δαβὶδ (Β' Σαμ. 7) καὶ ἐξιστόρησιν τοῦ πρὸς τοὺς ἀμμωνίτας πολέμου (Β' Σαμ. 10,6—11 καὶ 12,26—31). Κατὰ τὸν Noth κ.ἄ. αἱ διάφοροι αὐτοτελεῖς διηγήσεις συνηρθρώθησαν πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ δευτερονομιστικοῦ ἱστορικοῦ ἔργου (DtrG) περιορισμένως πωσ γενομένης διασκευῆς. Κατὰ τὸν Veijola ἡ συνάρτησις τῶν διηγήσεων ἐγένετο ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ δευτερονομιστικοῦ ἱστορικοῦ ἔργου (DtrG). Ὁ αὐτὸς ἐρευνητῆς, ἀποδεχόμενος καὶ διευρύνων σχετικὰ παρατηρήσεις τοῦ Smend καὶ τοῦ Dietrich,

19. J. Wellhausen, Die Composition des Hexateuchs und der historischen Bücher des Alten Testaments, Berlin 1899^a (=1963^a), σ. 240 ἐξ.

20. L. Rost, Die Überlieferung von der Thronnachfolge Davids, (BWANT III, 6) Stuttgart 1926 (=Das kleine Credo und andere Studien zum Alten Testament, Heidelberg 1965, σ. 199 ἐξ.).

διαπιστοῖ διασκευαστικὴν ἐπέμβασιν καὶ τῶν δύο μεταγενεστέρων δευτερονομιστῶν, ἤτοι τοῦ ἐμφορουμένου προφητικῆς θεολογίας (DtrP) καὶ τοῦ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τῆς ὑπὸ τούτου τηρήσεως ἢ ἀθετήσεως τοῦ νόμου νοοῦντος νομιστοῦ (DtrN). Ἀπὸ τριῶν δεκαετηρίδων καὶ ἐντεῦθεν τὸ ἐρευνητικὸν διαφέρων (Nübel, Mildenerger, Weiser, Grönbaek, Rendtorff, Stoebe, Conrad) στρέφεται ἰδίᾳ πρὸς τὴν ἐν Α' Σαμ. 16—Β' Σαμ. 5 ἱστορίαν τῆς ἀναδείξεως τοῦ Δαβίδ. Πάντως ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Σαμουὴλ τυγχάνουν εὐδιάκριτοι αἱ κάτωθι προδευτερονομιστικαὶ αὐτοτελεῖς διηγήσεις.

α) Ἡ ἐν Α' Σαμ. 1—3 ἐξιστόρησις τῆς νεανικῆς ἡλικίας τοῦ Σαμουὴλ καὶ τῆς προφητευθείσης θείας καταδίκης τῆς ἱερατείας τῶν ἀσεβῶν υἱῶν τοῦ Ἡλί. Ἡ περικοπὴ αὕτη σύγκειται ἐκ μερικωτέρων διηγήσεων, διὸ καὶ ἔχει ἰδίαν προϊστορίαν. Ὁ εἰς αὐτὴν προστεθεὶς ὕμνος τῆς Ἄννης (2,1-10) εἶναι ψαλμὸς ἀφορῶν εἰς τὴν νίκην τῶν εὐσεβῶν καὶ τὸν θλεθρον τῶν ἀσεβῶν καὶ ἔχει, ὡς ἐκ τῆς ἐν στ. 10 μνείας τοῦ βασιλέως, προαιχμαλωσιακὴν τὴν προέλευσιν.²¹

β) Ἡ ἐν Α' Σαμ. 4,1b—7,1 καὶ Β' Σαμ. 6²² ἐξιστόρησις τῶν τυχῶν τῆς κιβωτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς Σηλῶ ἀποκομισεῶς της ὑπὸ τῶν φιλισταίων μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ μεταφορᾶς της εἰς Ἱερουσαλήμ. Τὸ λεξιλόγιον, τὸ ὕψος καὶ ἡ τάσις τῆς διηγήσεως ἐμφαίνουν τὴν αὐτοτελείαν της. Πιθανῆ εἶναι ὡσαύτως ἡ ἐκ δύο μερικωτέρων παραδόσεων συγκρότησις της, ἤτοι μιᾶς καταγομένης ἐκ προδαβιδικῶν χρόνων (Α' Σαμ. 4,1b—7,1) καὶ ἐτέρας καταγομένης ἐκ τῶν δαβιδικῶν ἢ τῶν πρώτων σολομωντείων χρόνων (Β' Σαμ. 6). Ἡ θεώρησις τῆς παρουσίας διηγήσεως ὡς ἱεροῦ λόγου ἢ λατρευτικοῦ θρύλου (Rost, Bentzen), ἐπιδιώκοντος τὸν εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς κι-

21. G. Bressan, Il cantico di Anna, *Bibl* 32 (1951), σ. 503-521, 33 (1952), σ. 67-89.

22. J. A. Bewer, The Original Reading of I Sam 6,19a, *JBL* 57 (1938), σ. 89-91. — A. Bentzen, The Cultic Use of the Story of the Ark in Samuel, *JBL* 67 (1948), σ. 37-53. — G. R. Driver, The Plague of the Philistines (1 Samuel V,6—VI,16), *JRAS* 1950, σ. 50-52. — N. H. Tur-Sinai, The Ark of God at Beit Shemesh (1 Sam. VI) and Peres 'Uzza (2 Sam. VI; 1 Chron. XIII), *VT* 1 (1951), σ. 275-286. — J. R. Porter, The Interpretation of 2 Samuel VI and Psalm CXXXII, *JThSt* 5 (1954), σ. 161-173. — J. Naveh, Khirbat al-Muqanna' — Ekron. An Archaeological Survey, *IEJ* 8 (1958), σ. 87-100, 165-170, πίν. 20-23. — J. L. Patache, De beteekenis van de muis in I Sam 6, *Op. Min.* (1959), σ. 99-100. — E. Nielsen, Some Reflections on the History of the Ark, *SVT* VII (1960), σ. 61-74. — D. Winton Thomas, A Note on **לְעֵינֵי** 1 Samuel VI, 3, *JThSt* 11 (1960), σ. 52 ἐξ. — J. Dus, Der Brauch der Laderwanderung im alten Israel, *ThZ* 17 (1961), σ. 1-16. — M. Haran, The Removal of the Ark of the Covenant, *BIES* 25 (1961), σ. 211-223. — H. J. Stoebe, λ. Ladeerzählung, ἐν *BHH* II (1964), σ. 1041.

βωτοῦ κατατοπισμὸν τῶν ἱεραποδημητῶν, εἶναι ἀμφισβητήσιμος. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν, ἥτις εἶναι καὶ πιθανωτέρα, ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διήγησις ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ κατ' ἐπέμβασιν τοῦ Δαβὶδ μεταφορὰ τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (πρβ. Kaiser).

γ) Ἡ ἐν Α' Σαμ. 7—12 σύνθετος ἐξιστόρησις τῆς προελεύσεως τῆς βασιλείας πιθανῶς ἀρχῆθεν συνδεομένη πρὸς τὰς ἐν Α' Σαμ. 11—14 ἀφηγήσεις ἡρωικῶν πράξεων τοῦ Σαοῦλ. Εἰς τὰς ἀφηγήσεις ταύτας, ἐχούσας ἤδη σαφῆ θεολογικὴν προϋπόθεσιν, δύναται νὰ ἀνήκῃ καὶ ἡ ἐν Α' Σαμ. 31 διήγησις περὶ τῆς παρὰ τὸ ὄρος Γιλβῶα μάχης. Τὰ ἐν Α' Σαμ. κεφάλαια 7 (ὁ Σαμουὴλ ἀπελευθερωτῆς καὶ κριτῆς: δευτερονομιστικὴ σύνθεσις), 15 (ἀπόρριψις τοῦ Σαοῦλ)²³ καὶ 28 (Σαοῦλ καὶ ἡ ἐν Ἐν-δῶρ νεκρόμαντις)²⁴ ἔχουν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα. Ὡς ἤδη ἐλέχθη, συνήθης παρὰ τοῖς ἐρευνηταῖς εἶναι ἡ ἐν τῇ συνθέτῳ ἐξιστορήσει τῆς προελεύσεως τῆς βασιλείας διακρίσις δύο διαφόρων παραδόσεων.²⁵ Τούτων ἡ παλαιότερα (Α' Σαμ. 7,2—8,22+10,17-27a+12,1-25), ἥτις συνδέεται πρὸς τὴν Μισπά, ἀποδοκιμάζει τὸν θεσμὸν τῆς βασιλείας²⁶ ὡς ἀντιτιθέμενον εἰς τὸ θεῖον θέλημα καὶ περιγράφει τὸν καταπιεστι-

23. A. Weiser, I Samuel 15, ZAW 54 (1936), σ. 1-28 (=Ausg. Schr. 1961, σ. 201-228).

24. G. J. Gadd, Ideas of Divine Rule in the Ancient Near East (Schweich Lectures 1945) 1948, σ. 88 ἐξ. — I. Trensényi-Waldapfel, Die Hexe von Endor und die griechisch-römische Welt, AcOr (B) 12 (1961), σ. 201-222. — M. Vieyra, Les noms du «mundus» en hittite et en assyrien et la pythionisse d' Endor, RHA 19 (1961), σ. 47-55.

25. R. Press, Der Prophet Samuel. Eine traditionsgeschichtliche Untersuchung, ZAW 56 (1938), σ. 177-225. — K. Möhlenbrink, Sauls Ammoniterfeldzug und Samuels Beitrag zum Königtum des Saul, ZAW 58 (1940/1), σ. 57-70. — W. A. Irwin, Samuel and the Rise of the Monarchy, AJSL 58 (1941), σ. 113-134. — E. d. Robinson, Samuel and Saul, BJRL 28 (1944), σ. 175-206 (=The OT Problem, 1950, σ. 105-136). — M. H. Segal, I Samuel X 7-8, Tarbiz 22 (1950/1), σ. 124 (ἐβρ.). — M. Buber, Das Volksbegehren, ἐν Lohmeyer-Gedenkschr., 1951, σ. 53-66. — Τοῦ αὐτοῦ, Die Erzählung von Sauls Königswahl, VT 6 (1956), σ. 113-173. — H. Wildberger, Samuel und die Entstehung des israelitischen Königtums, ThZ 13 (1957), σ. 442-469. — G. Buccellati, Da Saul a David. Le origini della monarchia israelitica alla luce della storiografia contemporanea, Biblia e Oriente 1 (1959), σ. 99-128. — A. Weiser, Samuels «Philister-Sieg». Die Überlieferungen in I Sam 7, ZThK 56 (1959), σ. 253-272. — Τοῦ αὐτοῦ, Samuel und die Vorgeschichte des israelitischen Königtums, ZThK 57 (1960), σ. 141-161. — R. Hallévy, Charismatic Kingship in Israel, Tarbiz 30 (1960/61), σ. 231-241, 314-340, V - VII (ἐβρ. μετ' ἀγγλ. περιλήψεως). — W. Beyerlin, Das Königscharisma bei Saul, ZAW 73 (1961), σ. 186-201. — J. A. Soggin, Charisma und Institution im Königtum Sauls, ZAW 75 (1963), σ. 54-65.

26. I. Mendelsohn, Samuel's Denunciation of Kingship in the Light of the Akkadian Documents from Ugarit, BASOR 143 (1956), σ. 17-22.

κόν χαρακτήρα ταύτης. Τὸ κεφ. 12 (ἀποχαιρετιστήριος λόγος τοῦ Σαμουήλ) ἐμφαίνει δευτερονομιστικὴν ἐπεξεργασίαν. Ἡ δὲ μεταγενεστέρα (Α' Σαμ. 9,1-10²⁷,16+10,27b-11,15), ἥτις συνδέεται πρὸς τὴν Γιλγάλ, ἐπιδοκιμάζει τὸν θεσμόν τῆς βασιλείας ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνάγει εἰς τοῦτο τὴν ὡς βασιλέως ἐκλογὴν τοῦ Σαούλ ὑπὸ τοῦ Σαμουήλ. Πάντως ὁ καθορισμὸς ἐκατέρας τῶν εἰρημένων παραδόσεων εἶναι δυσχερής, διότι ἀμφότεραι αὗται ἐμφανίζονται ἐπεξεργασμένα καὶ διὰ θεολογικῶν κριτηρίων συνηρμωμένα. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται κατὰ τὸν Stoebe κ.ἀ. ἡ κατ' ἐπανάληψιν διαπιστουμένη συμπάθεια πρὸς τὸν Σαούλ.

δ) Ἡ ἐν Α' Σαμ. 16—Β' Σαμ. 5 διήγησις περὶ τῆς ἀναδείξεως τοῦ Δαβίδ, ἔχουσα κατ' ἀρχὰς μὲν (κεφ. 16—19)²⁸ θρυλικὴν χροιάν, ἔπειτα δὲ σαφῶς ἱστορικὴν. Εἰρήσθω δ' ἐν προκειμένῳ ὅτι ἡ ἐν Β' Σαμ. 7 προφητεία τοῦ Ναθάν²⁹, ἥτις ἔχει ἰδιάζοντα χαρακτῆρα καὶ παλαιὸν πυρῆνα, ἀποτελεῖ σπουδαίαν προϋπόθεσιν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς δαβιδικῆς δυναστείας. Ἡ προφητεία αὕτη, ἀποτελέσασα κατ' ἀρχὰς (στ. 1-7,17) κατακλιθεῖσα τῆς περὶ κιβωτοῦ διηγήσεως καὶ διευρυνθεῖσα ἔπειτα (στ. 8-16,18-29) διὰ μεταβάσεως ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ οἴκου ὡς κατοικητηρίου τοῦ Γραχβὲ εἰς τὴν ἐννοίαν

27. F. Dornseiff, Archilochos von Paros und Saul von Gibeon, ThLZ 80 (1955), σ. 499 ἐξ. — M. Bič, Saul sucht die Eselinnen (1 Sam IX), VT 7 (1957), σ. 92-97. — H. J. Stoebe, Noch einmal die Eselinnen des Kisch (1 Sam IX), VT 7 (1957), σ. 362-370.

28. H. Donner, Zum «Streitlustigen» in Sinuhe B 110, ZÄS 81 (1956), σ. 61 ἐξ. — H. J. Stoebe, Die Goliathperikope 1 Sam. XVII 1—XVIII 5 und die Textform der Septuaginta, VT 6 (1956), σ. 397-413. — G. Lanczkowski, Die Geschichte vom Riesen Goliath und der Kampf Sinuhes mit dem Starken von Retenu, MDAI.Kairo 16 (1959), σ. 214-218. — R. de Vaux, Les combats singuliers dans l'AT, Bibl 40 (1959), σ. 495-508.

29. J. L. McKenzie, The Dynastic Oracle: II Sam 7, ThSt 8 (1947), σ. 187-218. — S. Mowinkel, Natanforjettelsen 2. Sam Kap 7, SEA 12 (1947), σ. 220-229. — H. van den Bussche, Le texte de la prophétie de Nathan sur la dynastie Davidique, ETHL 24 (1948), σ. 354-394. — M. Simon, La prophétie de Nathan et le temple, RHPHr 32 (1952), σ. 41-58. — M. Noth, David und Israel in II Samuel 7, ἐν Mélanges Bibliques rédigés en l'honneur de André Robert, Travaux de l'Institut Catholique de Paris, Nr. 4 (1957), σ. 122-130 (=Gesammelte Studien zum Alten Testament, 1960², σ. 334-345). — G. Ahlström, Der Prophet Nathan und der Tempelbau, VT 11 (1961), σ. 113-127. — E. Kutsch, Die Dynastie von Gottes Gnaden, ZThK 58 (1961), σ. 137-153. — O. Loretz, The *Perfectum Copulativum* in 2 Sm 7,9-11, CBQ 23 (1961), σ. 294-296. — A. Caquot, La prophétie de Nathan et ses échos lyriques, VTSuppl 9 (1963), σ. 213-224. — M. Tsevat, Studies in the Book of Samuel III, HUCA 34 (1963), σ. 71-82. — H. Gese, Der Davidsbund und die Zionserwählung, ZThK 61 (1964), σ. 10-26 —

τοῦ οἴκου ὡς βασιλικῆς δυναστείας, ἔτυχεν ὕστερον δευτερονομιστικῆς ἐπεξεργασίας.

Περὶ τοῦ χρόνου προελεύσεως τῆς περὶ τῆς ἀναδείξεως τοῦ Δαβὶδ διηγήσεως αἱ γνώμαι τῶν ἐρευνητῶν ποικίλλουν. Οὕτω ὁ Nübel³⁰, ποιούμενος διάκρισιν μεταξύ βασικῆς τινος διηγήσεως καὶ τινος διασκευῆς ταύτης γενομένης ὑπὸ προδρόμων τῆς δευτερονομιακῆς κινήσεως, χρονολογεῖ ἐκείνην μὲν ἀπὸ τοῦ α' ἡμίσεος τῆς βασιλείας τοῦ Δαβὶδ, ταύτην δὲ περίπου ἀπὸ τοῦ ἔτους 800 π.Χ. Ὁ Mildenberger³¹, θεωρῶν τὴν διήγησιν ἐνιαίαν, θέτει αὐτὴν μὲν πρὸ τῆς διασπάσεως τοῦ βασιλείου, τὴν δὲ προφητικὸν χαρακτῆρα ἔχουσαν διασκευὴν τῆς περὶ τὸ 700 π.Χ. Κατὰ τὸν Weiser³² ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὸν πρὸ τῆς διασπάσεως τοῦ κράτους ἱεροσολημιτικὸν χῶρον τῆς γλαχβικῆς λατρείας, ἐξαρτᾶται ἐκ διαφόρων παραδόσεων χωρὶς νὰ χωρῆ εἰς πλήρη ἑξομοίωσιν τούτων καὶ ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ ὑπὲρ τὴν ἱεράν φυλετικὴν ἔνωσιν ἀνάδειξις τοῦ Δαβὶδ καὶ τῆς δυναστείας του εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πρὸ τῆς διασπάσεως τοῦ κράτους τίθεται ὡσαύτως ἡ διήγησις ὑπὸ τοῦ Rendtorff³³ καὶ τοῦ Stoebe (ὑπόμν.). Ὁ Grönbaek³⁴ ἐκδέχεται μὲν, ὡσπερ καὶ ὁ Rendtorff, ἐξάρτησιν τῆς διηγήσεως ἐκ παλαιοῦ ἀποσπασματικῶ ὑλικῶ, καταλλήλου εἰς ἐξιστόρησιν τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς προκρατικῆς ἐποχῆς εἰς τὴν κρατικὴν, ἀλλ' ἀντιθέτως πρὸς τοῦτον φρονεῖ ὅτι ἡ ἐπεξεργασία τοῦ εἰρημένου ὑλικῶ προϋποθέτει τὴν διάσπασιν τοῦ βασιλείου. Ὁ Conrad³⁵ ἀνάγει τὴν διήγησιν εἰς τὴν 9ην ἐκ/δα π.Χ. καὶ θεωρεῖ αὐτὴν προελθοῦσαν ἐξ ἰουδαϊκῆς κατὰ τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ Γιεχοῦ ἀντιδράσεως, προβαλλούσης τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δαβὶδ ὡς πραγματικοὺς διαδόχους τούτου.

M. T s e v a t, *The House of David in Nathan's Prophecy*, *Bibl* 46 (1965), σ. 353-356.
— P. J. C a l d e r o n e, *Dynastic Oracle and Suzerainty Treaty*, 2 *Sam* 7,8-16, 1966.

30. H. - U. N ü b e l, *Davids Aufstieg in der Frühe israelitischer Geschichtsschreibung*, Bonn 1959 (Diss.).

31. F. M i l d e n b e r g e r, *Die vordeuteronomistische Saul - David - Überlieferung*, Tübingen 1962 (Diss.).

32. A. W e i s e r, *Die Legitimation des Königs David. Zur Eigenart und Entstehung der sogen. Geschichte von Davids Aufstieg*, *VT* 16 (1966), σ. 325-354. (βλ. ἰδίᾳ σ. 354).

33. R. R e n d t o r f f, *Beobachtungen zur altisraelitischen Geschichtsschreibung anhand der Geschichte vom Aufstieg Davids, ἐν Probleme biblischer Theologie: G. v o n R a d - Festschrift*, München, 1971, σ. 428 ἑξ.

34. J. H. G r ö n b a e k, *Die Geschichte vom Aufstieg Davids: 1. Sam. 15—2. Sam. 5, Tradition und Komposition*, (AcThD 10) Kopenhagen 1971.

35. J. C o n r a d, *Zum geschichtlichen Hintergrund der Darstellung von Davids Aufstieg*, *ThLZ* 97 (1972), σ. 321 ἑξ.

ε) Ἡ ἐν Β' Σαμ. 9—20 (καὶ Α' Βασ. 1—2) ἐξιστόρησις τῆς διαδοχῆς τοῦ Δαβίδ. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ βάσει ἰκανῆς ἐνημερώσεως εἰς τὰ τῆς αὐτῆς περιγράφονται τὰ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ τῶν τελευταίων ἐτῶν τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ ἐγερθέντα ζητήματα. Ἡ διήγησις αὕτη εἶναι, ὡσπερ καὶ ἡ περὶ ἀναδειξεως τοῦ Δαβίδ, ἱστορικὴ πηγὴ μεγάλης σπουδαιότητος καὶ θεωρεῖται ὡς ἀπαράμιλλον ἀριστοῦργημα τῆς παλαιᾶς ἀνατολικῆς ἱστοριογραφίας. Ἡ ζωνρὰ καὶ ἀξιόπιστος περιγραφή πραγμάτων καὶ προσώπων ἐμφαίνει ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς, οὔτινος πιθανολογεῖται ἡ ταύτισις πρὸς τὸν Ἀχιμάας (Α' Βασ. 4,15), ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν τοῦ Σολομῶντος (Klostermann, Budde), ἢ τὸν Ἀβιάθαρ, ἱερέα τοῦ Δαβίδ (Duhm), ὑπῆρξεν αὐτόπτης μάρτυς τῶν γεγονότων καὶ οἰκεῖος πρὸς τὴν βασιλικὴν αὐτῆν (Rost).

στ) Τὸ ἐν Β' Σαμ. 21—24 παράρτημα, δι' οὗ ἐκ τοῦ κυρίου μέρους τῆς περὶ διαδοχῆς διηγήσεως (Β' Σαμ. 13—20) ἀποσυνδέεται τὸ τέλος ταύτης (Α' Βασ. 1—2), προφανῶς ἵνα χρησιμεύσῃ τοῦτο ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Σολομῶντος. Σύγκειται δὲ τὸ παράρτημα ἐκ συμμετρικῶς συντεταγμένου παλαιοῦ καὶ ποικίλου ὕλικου, διαλαμβάνοντος 1) τὴν ὑπὸ τῶν γαβαωνιτῶν ἐκδικητικὴν θανάτωσιν τῶν υἱῶν τοῦ Σαοὺλ (21,1-14),³⁶ 2) ἀνδραγαθήματα ἡρώων τοῦ Δαβίδ (21,15-22),³⁷ 3) τὸν εὐχαριστήριον ψαλμὸν τοῦ Δαβίδ (22), ταυτιζόμενον πρὸς τὸν Ψαλμ. 18 καὶ συνδυάζοντα ἀτομικὸν εὐχαριστήριον ἄσμα μετ' ἐπινικίου βασιλικοῦ ἄσματος, 4) τοὺς ἐσχάτους λόγους τοῦ Δαβίδ (23, 1-7), οἵτινες ἐν συνθέσει προφητικῶν καὶ σοφῶν ῥήσεων προβάλλουν πρότυπον ἄρχοντος,³⁸ 5) κατάλογον τῶν ἡρώων τοῦ Δαβίδ

36. J. P r a d o, El exterminio de la familia de Saul (2 Sam. 21, 1-14), Sefarad 14 (1954), σ. 43-57. — H. S. C a z e l l e s, David's Monarchy and the Gibeonite Claim, PEQ 87 (1955), σ. 165-175. — A. S. K a p e l r u d, King and Fertility. A Discussion of II Sam 21, 1-14, NTT 56 (1955), σ. 113-122. — Τ ο ὕ α ὐ τ ο ὕ, König David und die Söhne des Saul, ZAW 67 (1955), σ. 198-205. — Τ ο ὕ α ὐ τ ο ὕ, King David and the Sons of Saul, Suppl. to Numen IV (1959), σ. 294-301. — J. D u s, Gibeon — eine Kultstätte des S m s h und die Stadt des benjaminitischen Schicksals, VT 10 (1960), σ. 353-374. — K. E l l i g e r, λ. Gibeon, ἐν BHH I (1962), σ. 568 ἐξ. — J. B l e n k i n s o p p, Gibeon and Israel: The Role of Gibeon and the Gibeonites in the Political and Religious History of Early Israel, (SOTSM) 1972. — Τ ο ὕ α ὐ τ ο ὕ, Did Saul make Gibeon his Capital?, VT 24 (1974), σ. 1-4.

37. F. W i l l e s e n, The Philistine Corps of the Scimitar from Gath, JSSt 3 (1958), σ. 327-335.

38. O. P r o c k s c h, Die letzten Worte Davids, ἐν K i t t e l - Festschrift, 1913, σ. 113 ἐξ. — S. M o w i n c k e l, «Die letzten Worte Davids» II Sam 23,1-7, ZAW 45 (1927), σ. 30-58. — H. S. N y b e r g, Studien zum Religionskampf im AT, ARW 35 (1938), σ. 329-387 (βλ. ἰδίᾳ σ. 377-386). — A. R. J o h n s o n, Sacral Kingship, 1955, σ. 14-17.

(23,8-39)³⁹ καὶ 6) τὴν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ (24).⁴⁰ Καταφανὴς τυγχάνει ἡ κατὰ χιαστὸν σχῆμα διάταξις τῶν ἐξ περικοπῶν τούτων, θεωρουμένων ὡς τριῶν δυάδων καὶ ἀναγνωστῶν κατὰ τὴν σειρὰν ταύτην· 3 καὶ 4, 2 καὶ 5, 1 καὶ 6. Ἐν τῷ κέντρῳ δηλ. τοῦ χιαστοῦ σχήματος ἴσταται ἡ δυὰς 3+4, ἔχουσα πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω χιαστὶ τὰς λοιπὰς δύο δυάδας (πρβ. Gottwald). Ἀβάσιμος θεωρεῖται ἡ ἤδη ὑπὸ τοῦ Wellhausen ὑποτεθεῖσα μετα-δευτερονομικὴ προέλευσις τοῦ παραρτήματος.

Αἱ ὡς ἄνω προδευτερονομιστικαὶ αὐτοτελεῖς διηγήσεις, ὧν ἐκάστη ἐμφαίνει ἰδίαν προϊστορίαν, ἔχουν συναρμολογηθῆ εἰς εὐρυτέραν ἐνότητα, ταυτιζομένην πρὸς τὴν σύνθεσιν τοῦ πυρῆνος τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος βιβλίων. Ἐὰν ἡ τοιαύτη συναρμολόγησις εἶναι ἔργον τῶν διασκευαστῶν τῶν διαφόρων ἐνοτήτων ἢ τοῦ δευτερονομιστοῦ, δὲν εἶναι βέβαιον. Οἱ προκρίνοντες τὴν πρώτην ἐκδοχὴν φρονοῦν ὅτι διὰ τῆς δευτέρας δυσκόλως δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ δευτερονομιστοῦ ἔναντι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ παραληφθέντος ὕλικου, διὸ καὶ κατ' αὐτούς ἡ σύνθεσις τοῦ πυρῆνος τῶν βιβλίων πρέπει νὰ θεωρηθῆ προδευτερονομιστικὴ (πρβ. Stoebe). Παρὰ ταῦτα πολλοὶ τῶν ἐρευνητῶν (Carlson, Noth μετ' ἐπιφυλάξεως κ.ά.) συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς δευτέρας ἐκδοχῆς, καθ' ἣν δηλ. τὰ βιβλία τοῦ Σαμουὴλ εἶναι δευτερονομιστικὴ τις σύνθεσις παλαιῶν παραδόσεων, ἀφορμώμενοι ἰδίᾳ ἐκ τοῦ ὅτι ἐνιαχοῦ τῶν βιβλίων τούτων διαπιστοῦται ἡ ὑπαρξις δευτερονομιστικῶν χωρίων.

Ἰχνη δευτερονομιστικῆς ἐπεξεργασίας, μαρτυρούμενα διὰ τοιούτων χωρίων, ἐμφανίζονται ἐν πλαισιακαῖς παρατηρήσεσιν, αἵτινες εἶναι μὲν παρόμοιαι πρὸς τὰς τῶν βιβλίων Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Κριτῶν ἀλλὰ καὶ ὀλιγώτεραι τούτων, καὶ ἐν τισὶ συναρμοστικαῖς προσθήκαις. Ἐντεῦθεν δύναται τις νὰ συναγάγῃ ὅτι ὁ δευτερονομιστὴς ἠρέεσθη κυρίως εἰς τὴν ἐν τῷ εὐρυτέρῳ του ἱστορικῷ ἔργῳ συμπερίληψιν παλαιῶν παραδόσεων περὶ Ἡλὶ, Σαμουὴλ, Σαοὺλ καὶ Δαβίδ, ἀποφεύγων βαθεῖαν ἀναμόρφωσιν καὶ ἐκτενῆ σχολιασμὸν τούτων, ἵνα οὕτω ἡ ἐξιστόρησις καταστῆ ἀβίαστος ἔκφρασις τοῦ παραδοσιακοῦ ὕλικου. Κατὰ ταῦτα πέρα τῶν χρονολογικῶν σημειώσεων, οἷαι αἱ ἐν Α' Σαμ. 4,18b, Β' Σαμ. 5,4 ἐξ., ἡ δευτερονομιστικὴ ἐπεξεργασία πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ἐν εὐαριθμοῖς ἐδαφίοις καὶ δὴ ἐν τῷ κατὰ τοῦ οἴκου τοῦ Ἡλὶ ἀπειλητικῷ λόγῳ (Α' Σαμ. 2,22-36), ἐν τῇ περὶ Σαμουὴλ ὡς ἀπελευθερωτοῦ καὶ κριτοῦ

39. K. Elliger, Die dreissig Helden Davids, PJB 31 (1935), σ. 29-75. — C. J. Botterweck, Zur Eigenart der chronistischen Davidgeschichte, ἐν V. Christian - Festschrift, 1956, σ. 12-31 (=ThQ 136, 1956, σ. 402-435), σ. 15 (=411 ἐξ.): Davids Helden.

40. A. Malamat, Doctrines of Causality in Hittite and Biblical Historiography: a Parallel, VT 5 (1955), σ. 1-12. — E. A. Speiser, Census and Ritual Expiation in Mari and Israel, BASOR 149 (1959), σ. 17-25. — W. F. Uss, II. Samuel 24, ZAW 74 (1962), σ. 145-164.

διηγῆσει (Α' Σαμ. 7,2-17), ἐν τῷ ἀποχαιρετιστηρίῳ λόγῳ τοῦ Σαμουὴλ (Α' Σαμ. 12,1-25) καὶ ἐν τῇ προφητείᾳ τοῦ Ναθάν καὶ τῇ προσευχῇ τοῦ Δαβίδ (Β' Σαμ. 7,1-29). Ἐν τοῖς ἑδαφίοις τούτοις εἶναι καταφανῆς ἡ περὶ ἱστορίας δευτερονομιστικῆ ἰδεολογία, ἥτις δύναται νὰ διαγνωσθῇ καὶ ἐν τῇ ἐναρμόσει τῶν προδευτερονομιστικῶν παραδόσεων εἰς κοινὸν θεολογίας τῆς ἱστορίας σκοπὸν. Διὰ τοῦ σκοποῦ τούτου ἐπιδιώκεται νὰ καταστῇ φανερὸν ἔνθεν μὲν ὅτι ἡ διαδοχὴ καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν πρωταγωνιστούντων προσώπων ἐγένετο, μετ' ἄρνησιν αὐτῶν τῶν ἰδίων, θελήματι τοῦ Θεοῦ, ἔνθεν δὲ ὅτι ἡ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ ἐδραιωθεῖσα, παρὰ τὰς διαφοροὺς ἀντιδράσεις, κατάστασις ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

δ'. Ἱστορικὴ καὶ θρησκευτικὴ σπουδαιότης

Ἡ ἐν τῷ δευτερονομιστικῷ ἱστορικῷ ἔργῳ θέσις τῶν βιβλίων τοῦ Σαμουὴλ δεικνύει ὅτι ταῦτα ἀποτελοῦν μετάβασιν ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν κριτῶν εἰς τοὺς χρόνους τῆς θεσπίσεως καὶ ἐμπεδώσεως τῆς βασιλείας. Ἡ ἐπὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ἰσραὴλ ἀσκουμένη ἐξουσία τῶν δύο τελευταίων κριτῶν Ἡλὶ καὶ Σαμουὴλ ἔχει διὰ τὴν μετάβασιν ταύτην προπαρασκευαστικὴν σπουδαιότητα, διὸ καὶ περιγράφεται ἐν τοῖς πρώτοις κεφαλαίοις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος βιβλίων. Ἡ ὑπὸ τοῦ λαοῦ αἰτουμένη βασιλεία παρέχεται εἰς τοῦτον ὑπὸ τοῦ Σαμουὴλ, ὅστις ἐναντιούμενος τὸ πρῶτον εἰς θέσπισιν αὐτῆς ὡς ἐκφραζούσης δυσπιστίαν πρὸς τὸν τὰς τύχας τοῦ Ἰσραὴλ ρυθμίζοντα Θεόν, κατανοεῖ ἔπειτα τὴν ἴδρυσιν αὐτῆς ὡς θεόθεν παραχωρουμένην. Οὕτω ὁ Σαμουὴλ, θεσπιστὴς ὧν τῆς παρ' Ἰσραὴλ βασιλείας, κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τούτου ἐξέχουσαν θέσιν. Τοῦτο καθίσταται ἀκριβέστερον ἀντιληπτὸν ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῆς παρ' Ἰσραὴλ βασιλείας. Ἡ ἐς αἰὲ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Δαβίδ ἐμπέδωσις αὐτῆς προσδιορίζει τὸ πολιτικὸν μέλλον τοῦ Ἰούδα καὶ ἀναπτεροῖ τὴν μεσσιακὴν προσδοκίαν.

Ἡ ἱστορικότης τῶν διαφορῶν προδευτερονομιστικῶν διηγῆσεων ποικίλλει. Οὕτω αἱ περὶ τοῦ Δαβίδ διηγῆσεις, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν τῷ παραρτήματι, εἶναι τὰ μάλιστα ἀξιόπιστοι, ἅτε βασιζόμεναι ἐπὶ ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν γεγονότων. Αἱ πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Σαοὺλ σχετιζόμεναι διηγῆσεις ἔχουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θρυλικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ ἱστορικότης των εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ἐν τῷ συμπλέγματι τῶν περὶ τοῦ Σαμουὴλ καὶ τῆς διὰ τούτου ἐγκαθιδρύσεως τῆς βασιλείας διηγῆσεων ἡ ἱστορικὴ διακρίβωσις δυσχεραίνεται μεγάλως. Τὴν προϊστορίαν τοῦ συμπλέγματος τούτου ὑποδηλοῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ πολλαπλοῦς χαρακτηρισμὸς τοῦ Σαμουὴλ ὡς ναζιραίου, ἱερέως, προφήτου καὶ κριτοῦ. Ἡ ἐξήγησις τῆς ἐκ τῆς ἐναντι τοῦ θεσμοῦ τῆς βασιλείας διττῆς στάσεως τοῦ Σαμουὴλ ἀνακυπτούσης ἀντιθέσεως ἐπιδιώκεται συνήθως διὰ τῆς ἐν τῷ συμπλέγματι διακρίσεως δύο παραδόσεων, ὧν ἡ μία συνδέεται πρὸς τὴν Μισπὰ καὶ ἡ ἄλλη

πρὸς τὴν Γιλγάλ. Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν ὅτι ἡ διερεύνησις τῶν περὶ ᾧν ὁ λόγος βιβλίων τυγχάνει ἀναγκαία εἰς ὀρθὴν κατανοήσιν τῆς ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἐξελίξεως τῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν θεσμῶν.

ε'. Τὰ βιβλία ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ

Ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ παρατίθενται χωρία ἐκ τῆς προφητείας τοῦ Ναθάν· Πράξ. 2,30 (πρβ. Β' Σαμ. 7,12-13), Β' Κορ. 6,18 (πρβ. Β' Σαμ. 7,14) καὶ Ἐβρ. 1,5 (πρβ. Β' Σαμ. 7,14). Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐν Μάρκ. 2,25-26 ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν Νῶβ περιστατικόν (πρβ. Α' Σαμ. 21,1-6).

Τὰ βιβλία Α' καὶ Β' Σαμουὴλ σπανίως ἔχουν τύχει αὐτοτελοῦς ὑπομνηματισμοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ. Ἐκ τῶν σχετικῶν ἔργων παλαιῶν ἐλλήνων ἐκκλησιαστικῶν πατέρων καὶ συγγραφέων σφύζονται παρατηρήσεις τινὲς τοῦ Ὠριγένους (MPG 12 καὶ 17), ἐρωταποκρίσεις τοῦ Θεοδορήτου Κύρου (MPG 80) καὶ ἐκτενέστερόν τι ὑπόμνημα Προκοπίου τοῦ Γαζαίου (MPG 87,1). Ἐκ τῶν ἔργων τῶν λατίνων σφύζονται ὑπόμνημά τι κατατασσόμενον ἐν τοῖς ἔργοις Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου (MPL 79) καὶ Quaestiones hebraicae ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν Ἰερώνυμον (MPL 23). Εἶναι πιθανόν ὅτι Ἐφραὶμ ὁ Σύρος συνέταξε συριστὶ πλήρες ὑπόμνημα, ἐξ οὗ σφύζονται μόνον ἀποσπάσματα. Ἐκκλησιαστικοὶ τινὲς πατέρες καὶ συγγραφεῖς ἠσχολήθησαν περισσότερο εἰς εἰδικὰ ζητήματα τῶν περὶ ᾧν ὁ λόγος βιβλίων. Οὕτω ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος ἔγραψε λόγους περὶ Ἄννης, μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ, καὶ ὁμιλίας περὶ Σαοὺλ καὶ Δαυὶδ (MPG 54), ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ὑπεμνημάτισε τὴν ᾠδὴν τῆς Ἄννης (MPG 69) καὶ ὁ Ἰππόλυτος (MPG 10), ὁ Ὠριγένης (MPG 12 καὶ 17), ὁ Εὐστάθιος Ἀντιοχείας (MPG 18) καὶ ὁ Γρηγόριος Νύσσης (MPG 45) ἔγραψαν μικρὰς πραγματείας περὶ τῆς ἐν Ἄενδῶρ ἐγγαστριμύθου. Πρβ. ΠΔΟ' τ. 8 καὶ 9 (1957).

στ'. Κείμενον

Τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον τῶν βιβλίων Α' καὶ Β' Σαμουὴλ εἶναι ἐν τῶν περισσώτερον παρεφθαρμένων κειμένων τῆς Π. Διαθήκης.⁴¹ Τὰ ἐν τοῖς Χρο-

41. J. Wellhausen, *Der Text der Bücher Samuelis untersucht*, Göttingen 1872. — S. R. Driver, *Notes on the Hebrew Text and the Topography of the Books of Samuel*, Oxford 1913² (=1960). — P. A. H. de Boer, *Research into the Text of 1 Samuel (I—XVI)*, Amsterdam 1938. — Τοῦ αὐτοῦ, *1 Samuel XVII. Notes on the Text and the Ancient Versions*, OTS 1 (1942), σ. 79-103. — H. M. Orłinsky, *Ha-rogdim for ha-reqim in 2 Sam. 6,20*, JBL 65 (1946), σ. 25-35. — P. A. H. de Boer, *Research into the Text of 1 Samuel XVIII — XXXI*, OTS 6

νικοῖς παράλληλα χωρία⁴² καὶ ὁ Ψαλμ. 18 (πρβ. Β' Σαμ. 22) βοηθοῦν ἐνιαχοῦ εἰς διόρθωσιν αὐτοῦ, ἂν καὶ τὰ μὲν Χρονικὰ ἔχουν ἤδη γνωρίσει κείμενον λίαν παρεφθαρμένον, ὁ δὲ Ψαλμ. 18 ἐμφανίζει λίαν διάφορον ἀναθεώρησιν. Αἱ παλαιαὶ μεταφράσεις καὶ ἰδίᾳ ἢ καθ' Ο' ⁴³ μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς μεταφράσεων παρέχουν σταθερωτέραν βοήθειαν. Παρὰ ταῦτα τὸ κείμενον συχνάκις παραμένει ἀβέβαιον, δεδομένου κυρίως ὅτι αἱ ἀπὸ τοῦ μασωριτικοῦ βασικαὶ διαφοραὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης, ἐν ἧ πρός τοῖς ἄλλοις παρατηροῦνται καὶ παραλείψεις (λ. χ. Α' Σαμ. 17,12-31,55-58. 18,1-5,10-11,17-19), δὲν δύνανται νὰ ἐξηγηθῶν διὰ παραφράσεως ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν προμασωριτικοῖς χρόνοις παραδόσεως τοῦ ἐβραϊκοῦ πρωτοτύπου ὑπὸ παραλλασσοῦσας μορφάς.

Ἐξ ἄλλου διὰ τοιαύτης ἐξηγήσεως ἐπιλύεται καὶ τὸ ἐν κουμρανικοῖς χειρογράφοις ἐγειρόμενον παρόμοιον πρόβλημα.⁴⁴ Ἐν ἀποσπάσμασι δηλ. τοῦ Α' καὶ τοῦ Β' Σαμουήλ, περιεχομένοις ἐν τεμαχίοις χειρογράφων τῆς 3ης/2ας ἐκ/δος π.Χ. (4Q Sam^b: Α' Σαμ. 16. 19. 21. 23) καὶ τῆς 1ης ἐκ/δος π.Χ. (4Q Sam^a: Α' Σαμ. 1—2. Β' Σαμ. 4. 24) ἐμφανίζεται κείμενον ἀφιστάμενον τοῦ μασωριτικοῦ καὶ ἔχον μορφήν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς καθ' Ο' μεταφράσεως ὑποδηλουμένην. Ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ τοῦ κειμένου εἶναι αὐτοτελεῖς

(1949), σ. 1-100. — H. J. Stoebe, Anmerkungen zu 1 Sam. VIII,16 und XVI,20, VT 4 (1954), σ. 177-184.—E. Finkelstein, An Ignored Haplography in Samuel, JSS 4 (1959), σ. 356 ἐξ.

42. P. Vannutelli, Libri synoptici Veteris Testamenti seu librorum Regum et Chronicorum loci paralleli, Roma t. I 1931, t. II 1934. — M. Rehm, Textkritische Untersuchungen zu den Parallelstellen der Samuel-Königsbücher und der Chronik, 1937. — C. J. Goslinga, De parallele teksten in de boeken Samuel e Kronieken, GThT 61 (1961), σ. 108-116.

43. H. St. J. Thackeray, The Greek Translators of the Four Books of Kings, JThSt 8 (1906/7), σ. 262-278. — M. Stenzel, Das erste Samuelbuch in den lateinisch erhaltenen Origeneshomilien zum Alten Testamente, ZAW NF 20 (1949), σ. 30-43.—H. S. Gehman, Exegetical Methods Employed by the Greek Translator of 1 Samuel, JAOS 70 (1950), σ. 292-296.—H. H. Rowley, A Note on the Septuagint Text of I Samuel XV 22A, VT 1 (1951), σ. 67-68. — J. W. Wevers, A Study in the Exegetical Principles underlying the Greek Text of 2 Sam. 11:2—1 Kings 2:11, CBQ 15 (1953), σ. 30-45. — Π. Σιμωτᾶ, Τὸ χωρίον Β' Βασιλειῶν 24,15 κατὰ τὸ κείμενον τῶν Ο', Ἀθήναι 1966. — P. Walters (Katz), The Text of the Septuagint: Its Corruptions and their Emendations, ed. by D. W. Gooding, Cambridge 1973, σ. 270-274: An analysis of the Textual Problems of 2 Samuel 3:39. — Π. Σιμωτᾶ, Ὁ θάνατος τοῦ Ἀγάγ, βασιλέως τῶν ἀμαληκιτῶν, Θεολ. 60 (1989), σ. 286-304. Πρβ. H. P. Smith, (ὁπόμν. 1899), σ. 142.

44. F. M. Cross, Jr., A New Qumran Biblical Fragment Related to the Original Hebrew Underlying the LXX, BASOR 132 (1953), σ. 15-26.—W. H. Brownlee, The Meaning of the Qumran Scrolls for the Bible, 1964, σ. 12-18.—E. Ch. Ulrich, The Qumran Text of Samuel and Josephus, (HSM 19) Missula/Mont. 1978.

καὶ προϋποθέτουν διαφόρους διαδοχικὰς ἀναθεωρήσεις, ἐξ ὧν ἀντιλαμβάνεται τις τὸ καὶ κατὰ τοὺς παλαιούς ἐκείνους χρόνους μέγεθος τῆς πρὸς ἐπίτευξιν καθαροῦ κειμένου προσπάθειας.⁴⁵

45. Βλ. H. J. Stoebe, BHH III, σ. 1666. Πρβ. S. Jellicoe, *The Septuagint and Modern Study*, 1968, σ. 283-290.